

УДК:347.78

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.06.1.69>

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ В СИСТЕМІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Шевченко В.С.,*кандидат юридичних наук,**доцент кафедри бізнесу і права**Вінницького соціально-економічного інституту**Університету України,**керівник Бердичівського медичного фахового коледжу**Житомирської обласної ради*

ORCID: 0000-0003-3706-3489

e-mail: svs.vin@ukr.net**Фурсал Л.В.,***юрисконсульт**Бердичівського медичного фахового коледжу**Житомирської обласної ради*

ORCID: 0009-0004-1030-032X

e-mail: shobotenko.lilya@ukr.net

Шевченко В.С., Фурсал Л.В. Інтелектуальна власність в системі правового регулювання.

В умовах розвитку сучасних технологій, інтелектуальна власність є доволі актуальною темою, яка стрімко набирає свій розвиток з однієї сторони, а з іншої сторони, потребує всебічного захисту, що пов'язано з недосконалим національним законодавством. В першу чергу, це пов'язано з вторгненням російської федерації та введенням воєнного стану на території України відповідно Закону України «Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24.02.2022 № 2102-IX [3]. Це є причиною того, що інтелектуальна власність, зокрема результат творчої діяльності людини, потребує більш детального захисту з боку держави, адже, це є одним з головних чинників конкурентоспроможності держави, її авторитеті на міжнародному рівні.

Актуальність теми полягає в тому, що права інтелектуальної власності дедалі частіше зазнає посягання та незаконне використання об'єктів інтелектуальної власності. Це може бути плагіат, піратство, використання брендів тощо. Будь-який результат творчої діяльності людини повинен бути захищеним державою на належному рівні. Виникає необхідність приведення у відповідність національного законодавства європейським стандартам. Наразі це є досить важливою та актуальною темою дослідження, що передбачає визначення прогалин в національному законодавстві з приводу охорони прав інтелектуальної власності. Дослідити можливі шляхи уникнення порушень та посягання на об'єкти інтелектуальної та творчої діяльності людини, сприяти їх захисту та недоторканності. Адже саме результат творчої діяльності людини є показником економічної значущості держави, її конкурентоспроможності. Наразі, коли розвиток економічних показників, інновацій, технологій набувають стрімкого розвитку, виникає необхідність більше уваги приділяти їх становленню та захисту. Це не лише торкається авторів, науковців, винахідників, а й суспільства загалом. Захист їх витворів та наукових праць є показником розвитку та становлення науково-технічного прогресу.

Результати дослідження вказують на те, що в процесі стрімкого розвитку сучасних технологій, результатів та форм інтелектуальної власності, виникає потреба в паралельному розвитку та удосконаленні норм національного законодавства, що стане на захист та недоторканість об'єктів інтелектуальної власності. Важливу роль відіграє правова обізнаність та культура громадян в розвитку та захисті прав інтелектуальної власності. Дотримання прав, зокрема недоторканості прав інтелектуальної власності, є одним з ключових моментів розбудови сталої економічної та правової держави.

Ключові слова. Інтелектуальна власність, воєнний стан, судовий захист, правовий механізм захисту, цивільно-правова відповідальність, правове регулювання інтелектуальної власності, охорона прав.

Shevchenko V.S., Fursal L.V. Intellectual property in the legal regulation system.

In the context of modern technological development, intellectual property is a highly relevant topic that is rapidly gaining momentum on the one hand, and on the other hand, requires comprehensive

protection due to imperfect national legislation. First and foremost, this is due to the invasion of the Russian Federation and the introduction of martial law in Ukraine in accordance with the Law of Ukraine "On the Approval of the Decree of the President of Ukraine "On the Introduction of Martial Law in Ukraine» dated 24.02.2022 No. 2102-IX [3]. This is why intellectual property, in particular the result of human creative activity, requires more detailed protection from the state, as it is one of the main factors of the state's competitiveness and its authority at the international level.

The relevance of the topic lies in the fact that intellectual property rights are increasingly subject to infringement and illegal use of intellectual property. This can include plagiarism, piracy, use of brands, etc. Any result of human creative activity must be protected by the state at the appropriate level. There is a need to bring national legislation into line with European standards. This is currently a very important and relevant topic of research, which involves identifying gaps in national legislation on the protection of intellectual property rights. To explore possible ways to avoid violations and infringements of intellectual and creative activity, to promote their protection and inviolability. After all, it is the result of human creative activity that is an indicator of the economic significance of the state and its competitiveness. Currently, with the rapid development of economic indicators, innovations, and technologies, there is a need to pay more attention to their formation and protection. This concerns not only authors, scientists, and inventors, but also society as a whole. The protection of their creations and scientific works is an indicator of the development and formation of scientific and technological progress.

The results of the study indicate that in the process of rapid development of modern technologies, results, and forms of intellectual property, there is a need for parallel development and improvement of national legislation to protect and ensure the inviolability of intellectual property objects. Legal awareness and culture among citizens play an important role in the development and protection of intellectual property rights. Respect for rights, in particular the inviolability of intellectual property rights, is one of the key elements in building a sustainable economic and legal state.

Key words: Intellectual property, martial law, judicial protection, legal protection mechanism, civil liability, legal regulation of intellectual property, protection of rights.

Постановка проблеми. Захист прав інтелектуальної власності є однією з ключових проблем в процесі розвитку та становлення економічного зростання держави. Посягання на творчі здобутки людини, тобто результат інтелектуальної власності, може негативно відобразитись на фінансових та економічних показниках держави. Необхідно визначити способи захисту прав інтелектуальної власності, зокрема судовий захист.

Метою дослідження є визначення поняття та сутності інтелектуальної власності, захист прав інтелектуальної власності. Визначити проблеми при реалізації засобів захисту прав інтелектуальної власності, проаналізувати шляхи удосконалення засобів їх захисту. Для дослідження теми статті є необхідним виділити такі завдання, як дослідження сутності поняття «інтелектуальна власність». Дослідити та виокремити наявні проблеми в реалізації прав інтелектуальної власності.

Стан опрацювання проблематики. Дослідження теми інтелектуальної власності є досить актуальною темою сьогодення. Вивченням та дослідженням теми інтелектуальної власності, її захист, розвиток, становлення займаються багато науковців та правників. До прикладу, можна виділити О.О. Бондаренко, яка визначила сутність самого поняття «інтелектуальної власності», проаналізувала стан правової охорони та захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності в Україні під час введення в країні воєнного стану [8]. В.С. Дмитришин в своїй праці дослідив заходи з захисту інтересів осіб у сфері інтелектуальної власності у період дії воєнного стану [9].

Л.І. Галупова досліджує поняття «конфлікту» та посягання на об'єкти інтелектуальної власності в мережі Інтернет, зокрема визначає, що є конфліктом на законодавчому рівні [10]. Г. Андрушук, який є співробітником Науково-дослідного інституту інтелектуальної власності, наголосив на тому, що механізм захисту прав інтелектуальної власності є надзвичайно важливим ключовим елементом в збереженні охоронюваних законом об'єктів інтелектуальної власності, особливо в період дії воєнного стану [13]. Цибульов П.М. в своїй книзі доходить висновку, що інтелектуальна власність виступає важливим чинником інноваційного розвитку та конкурентоспроможності економіки [14].

Виклад основного матеріалу дослідження. Питання інтелектуальної власності є центральною темою в сфері цивільного законодавства. Незважаючи на дослідження та аналіз проблем, які виникають в сфері інтелектуальної власності, залишаються питання, що потребують подальшого дослідження та вирішення. Доречно виділити механізм захисту прав інтелектуальної власності в умовах сьогодення, змін і цифровізації. Адже, саме цей механізм є запорукою розвитку економічної стабільності держави, що стає на заваді недобросовісним діям у сфері інтелектуальної власності. Механізм захисту прав інтелектуальної власності є однією з основних умов забезпечення чесної

конкуренції, захисту прав авторів і споживачів. Це має забезпечуватись шляхом удосконалення законодавчих норм, освітніх та цифровізованих заходів.

Конституцією України закріплено право кожного громадянина на право інтелектуальної власності. Статті 41, 54 Конституції України визначають, що кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності. Громадянам гарантується свобода літературної, художньої, наукової і технічної творчості, захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності [1].

Цивільний кодекс України визначає поняття інтелектуальної власності, та які об'єкти сюди відносяться. А саме, стаття 418 ЦК України визначає, що право інтелектуальної власності - це право особи на результат інтелектуальної, творчої діяльності або на інший об'єкт права інтелектуальної власності, визначений цим Кодексом та іншим законом [2]. Стаття 420 ЦК України закріплює, що до об'єктів інтелектуальної власності належать: літературні та художні твори; комп'ютерні програми; компіляції даних (бази даних); виконання; фонограми, відеограми, програми організацій мовлення; наукові відкриття; винаходи, корисні моделі, промислові зразки; компонування напівпровідникових виробів; раціоналізаторські пропозиції; сорти рослин, породи тварин; комерційні (фірмові) найменування, торговельні марки (знаки для товарів і послуг), географічні зазначення; комерційні таємниці» [2].

«Інтелектуальна власність – це термін, що описує ідеї, винаходи, технології, твори мистецтва й музики, а також літератури, що є нематеріальними при їх створенні, але потім набувають цінності в матеріальній формі як і кожний інший продукт. Фактично, інтелектуальна власність є комерційним застосуванням творчої думки для розв'язання технічного або художнього завдання. Вона не є продуктом сама по собі, а являє собою особливу ідею, що стоїть за цим продуктом, або спосіб, яким ця ідея виражена, або ж відмітний характер того, як цей продукт названий або описаний» [11, с. 12].

З цього визначення можна зрозуміти природу інтелектуальної власності, її сутність. Адже, це свого роду є продуктом розумової та творчої діяльності людини. Одним з головних показників розвитку та становлення держави, показником її економічного зростання є продукт інтелектуальної власності.

Бондаренко О. визначила: «у загальному розумінні «інтелектуальна власність» – це права на результат розумової діяльності людини в науковій, художній, виробничій та інших сферах, які є об'єктом цивільно-правових відносин у частині права кожного володіти, користуватися і розпоряджатися результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності, які, будучи благом нематеріальним, зберігаються за його творцями і можуть використовуватися іншими особами лише за узгодженням з ними, крім випадків, визначених законодавством» [7, с. 134]. Саме результат розумової діяльності людини потребує захисту з боку держави, гарантування недоторканості, сприяння всебічного захисту шляхом застосування норм національного законодавства.

Варто відзначити, що тема інтелектуальної власності є доволі актуальною в 2025 році. Зокрема, це пов'язано з участю України у Всесвітньому дні інтелектуальної власності. Ця подія присвячена темі «IP і музика». Участь в будь-яких проєктах є проявом значущості та перспективності розвитку держави. Розвиток інтелектуальної власності є показником економічного зростання держави, незважаючи на складне становище через воєнний стан в державі, право інтелектуальної власності продовжує розвиватися. Підтвердженням цього є дані аналітично-статистичного буклета IP офісу «Інтелектуальна власність у цифрах». Останні роки принесли нові виклики, проте разом з ними – і нові можливості для ринку інтелектуальної власності, що вплинуло на активність заявників. «У перших кварталах 2021-2025 років кількість заявок на об'єкти промислової власності зазнавала певних змін, відображаючи вплив економічних, соціальних і регуляторних факторів. Так, у I кварталі 2025 року загалом було подано 7241 заявку, а загальна кількість реєстрацій зросла на 16,7% (5635) порівняно з аналогічним періодом 2024 року» [6].

Бондаренко О. акцентувала увагу на наступному: «І можна зазначити, що законодавцем уже створено дієвий механізм правової охорони та захисту майнових і особистих немайнових прав на об'єкти інтелектуальної власності в державі, і навіть уже з урахуванням досвіду європейських країн у процесі гармонізації законодавства України до законодавства країн ЄС» [7, с. 135].

Державою передбачена правове регулювання інтелектуальної власності, що передбачає застосування таких нормативних документів: Закони України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг», «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», «Про авторське право і суміжні права», «Про охорону прав на зазначення походження товарів» та інші законодавчі акти, які покликані ставати на захист інтелектуальної власності. Андрощук Г. влучно зауважив, що «надзвичайно важливо створити правові механізми захисту інтересів осіб у сфері інтелектуальної власності, не допустити втрати прав інтелектуальної власності у період дії воєнного стану. На державу покладе-

но обов'язок мінімізувати вплив негативних факторів та наслідків дії воєнного стану на громадян» [13].

В підручнику Цибульов П.М. акцентував увагу на тому, що «охорона, яка надається інтелектуальній власності законами України, сприяє збільшенню кількості винаходів і раціоналізаторських пропозицій, росту інвестицій, розвитку науково-дослідної діяльності, що приводить до технічного прогресу, поліпшення якості промислової продукції, підвищення культурного рівня громадян» [14, с. 42].

Дмитришин В. в своїй праці зазначив: «законодавцями здійснено заходи з захисту інтересів осіб у сфері інтелектуальної власності у період дії воєнного стану спрямовані на зменшення негативного впливу на економічний розвиток в Україні та ефективне відновленню діяльності державної системи правової охорони інтелектуальної власності після нашої перемоги і закінчення війни» [8, с. 744].

Охорона прав інтелектуальної власності та відповідальність за посягання на її об'єкти перебуває на постійному контролі в державі. В підручнику дуже влучно та доступно процитовано: «Будь-яка власність потребує охорони. Інтелектуальна власність не є винятком. Однак способи правової охорони інтелектуальної власності значно відрізняються від таких для матеріальних об'єктів власності. Навіть якщо до інтелектуальної власності приставити озброєного охоронця, то це не допоможе, тому що працівник підприємства може за його межами, наприклад, розповісти конкуренту про винаходи або про технологічні секрети (ноу-хау)» [15, с. 42].

Варто виокремити способи захисту прав інтелектуальної власності, зокрема судовий захист. «Під способами судового захисту права інтелектуальної власності розуміють заходи примусового характеру, які застосовує суд у разі створення загрози порушення або встановлення факту вчинення порушення права інтелектуальної власності з метою, відповідно, попередити або припинити порушення, а також відновити порушене право інтелектуальної власності» [12, с. 39].

Посягання на об'єкти інтелектуальної власності несуть наслідки відповідно до чинного законодавства України. Державою передбачені засоби захисту прав інтелектуальної власності, порушення яких призводить до настання певного виду відповідальності. До відповідальності за порушення прав інтелектуальної власності належать: цивільно-правова, адміністративна, кримінальна.

Стаття 432 ЦК України передбачає захист права інтелектуальної власності судом [2]. В разі посягання на об'єкти інтелектуальної власності громадянин може звернутись за захистом своїх прав до суду.

Стаття 51² Кодексу України про адміністративні правопорушення передбачає покарання у вигляді накладення штрафу від п'ятдесяти до трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян із конфіскацією незаконно виготовленої продукції та обладнання і матеріалів, призначених для її виготовлення [4].

Стаття 176 Кримінального кодексу України передбачає покарання штрафом від трьохсот до однієї тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років, або позбавленням волі на той самий строк; штрафом від тисячі до двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років, або позбавленням волі на строк від двох до п'яти років; штрафом від двох тисяч до трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавленням волі на строк від трьох до шести років, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без такого [5].

Стаття 177 Кримінального кодексу України передбачає покарання штрафом від двохсот до тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років, або позбавленням волі на той самий строк; штрафом від тисячі до двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років, або позбавленням волі на строк від двох до п'яти років; штрафом від двох тисяч до трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавленням волі на строк від трьох до шести років, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без такого [5].

Судячи з міри відповідальності за порушення прав інтелектуальної власності, вона є захищена державою та непорушною у її захисті та реалізації.

Галупова Л. досліджуючи тему конфліктів щодо прав інтелектуальної власності в інтернет-просторі влучно зазначила: «конфлікт у праві інтелектуальної власності стає частим явищем з розвитком науково – технічного прогресу. Адже науково – технічних прогрес носить як позитивний характер для людства, так і негативний для власників прав інтелектуальної власності. Саме він дав змогу недобросовісним користувачам благами науково – технічного прогресу порушувати права інтелектуальної власності» [9, с. 100].

Стосовно недобросовісного користування чи навіть привласнення об'єктів інтелектуальної власності доцільно звернутися до аналізу судової практики з охорони прав інтелектуальної власності, виділити наступні судові справи.

Справа № 910/4724/21 про схожість марок «MINISO» ТА «USUPSO». Постанова Верховного суду України підтверджує триаспектний підхід до аналізу схожості марок (фонетика, візуальна схожість, семантика) і необхідність належності експертних висновків. Експертиза не є обов'язковою за наявності достатніх доказів [10].

Справа № 910/14228/21 про схожість марок «SIGMA» ТА «SIGMA ENGINEERING». Верховний суд України зазначає, що експертизи оцінюються за належністю, допустимістю та відповідністю методології. Схожість марок потребує комплексного аналізу [10].

В даних справах визначається та доводиться спір про схожість торгових марок. Саме це є проявом посягання на право інтелектуальної власності, недобросовісну конкуренцію, що тягне за собою судові тяганини та застосування певної міри відповідальності.

Висновки. Розглянувши тему інтелектуальної власності, можна дійти висновку, що інтелектуальна власність є досить цікавим правовим механізмом, що поєднує комерційну складову та розумову діяльність людини. Законодавство України постійно перебуває в розвитку та вдосконаленні, але в стані війни, охорона та захист інтелектуальної власності потребує постійного дослідження, виявлення прогалин, недосконалостей, для того щоб їх уникнути. Приведення у відповідність норм матеріального та процесуального законодавства, що стають на захисті інтелектуальної власності залишається актуальною темою сьогодення, адже функціонування та розвиток економіки держави залежить, в першу чергу, від розвитку інтелектуальної власності. В період розвитку різних об'єктів інтелектуальної власності, таких як винаходи, розробки, різні інновації, забезпечення належного захисту прав інтелектуальної власності є важливим завданням для законодавця, що потребує подальшого вивчення та дослідження. Незважаючи на достатньо розгалужену систему захисту прав інтелектуальної власності, доцільно відмітити наступні проблеми:

- недостатній рівень правової обізнаності громадян. Адже, підвищивши правову обізнаність громадян в сфері захисту інтелектуальної власності, дасть змогу більш ефективного захисту та непорушності результатів творчої діяльності. Це можливо реалізувати шляхом проведення просвітницьких кампаній, навчальних програм у сфері інтелектуальної власності тощо;
- недосконалість законодавства та його реалізації. Для вирішення цієї проблеми необхідно гармонізувати національне законодавство з нормами міжнародного права;
- проблеми міжнародного співробітництва. Виникає необхідність в розвитку міжнародної взаємодії та взаємодії, приєднанні до міжнародних угод, обмін інформацією між державами.

Таким чином, тема інтелектуальної власності в системі правового регулювання на сьогодні залишається актуальною. Адже, недосконалість законодавчої бази, складність правозастосування, низький рівень правової культури громадян знижують ефективність охорони інтелектуальних прав. Як наслідок, виникає необхідність удосконалення законодавства в сфері інтелектуальної власності, удосконалення та прозорість механізмів правового захисту прав інтелектуальної власності, підвищення рівня правової культури і обізнаності громадян для захисту порушених прав.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Конституція України: Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr#Text> (дата звернення: 01.10.2025).
2. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січ. 2003 р. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40–44. Ст. 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 01.10.2025).
3. Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні»: Закон України від 24 лют. 2022 р. № 2102-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2102-20#Text> (дата звернення: 01.10.2025).
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 7 груд. 1984 р. № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (дата звернення: 01.10.2025).
5. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 01.10.2025).
6. IP в цифрах: показники діяльності за перший квартал 2025 року: аналітично-статистичний буклет. URL: <https://nipo.gov.ua/ip-v-tsyfrakh-pershyj-kvartal-2025> (дата звернення: 01.10.2025).

7. Бондаренко О.О. Стан правової охорони і захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності в Україні під час війни. *Часопис Київського університету права*. 2023. № 2. С. 134–137. URL: <https://doi.org/10.36695/2219-5521.2.2023.28> (дата звернення: 01.10.2025).
8. Дмитришин В.С. Особливості набуття та захист прав інтелектуальної власності в умовах військової агресії. *Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів XXI століття*: матеріали Між-нар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 17 черв. 2022 р.): у 2 т. / за заг. ред. С.В. Ківалова. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2022. Т. 2. С. 741–745. URL: <https://hdl.handle.net/11300/20260> (дата звернення: 01.10.2025).
9. Галупова Л.І. Конфлікти щодо прав інтелектуальної власності в мережі Інтернет. *Проблеми правового регулювання цивільних відносин в умовах COVID-19*: матеріали Всеукр. наук.-практ. онлайн-конф. (23 квіт. 2020 р.) / за заг. ред. Є.О. Харитонова. Одеса: Фенікс, 2020. С. 99–102. URL: <https://hdl.handle.net/11300/20886> (дата звернення: 01.10.2025).
10. Актуальна практика Верховного Суду у сфері інтелектуальної власності. URL: https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/prezentacii_2025/Prezent_intelekt_vlasn_prakt_VS.pdf (дата звернення: 01.08.2025).
11. Право інтелектуальної власності: підручник / А.В. Аксютіна, Л.В. Межевська, О.В. Нестерцова-Собакарь [та ін.]; за заг. ред. Т.В. Ярошевської. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2022. 336 с. URL: <https://er.dduvs.edu.ua/handle/123456789/10689> (дата звернення: 01.10.2025).
12. Права інтелектуальної власності та їх захист: навч.-метод. посіб. для здобувачів вищої освіти галузі знань 08 «Право» спец. О.І. Харитонова, Г.О. Ульянова, С.В. Мазуренко [та ін.]; НУ «ОЮА». Одеса, 2024. 121 с. URL: <https://hdl.handle.net/11300/27459> (дата звернення: 01.10.2025).
13. Андрощук Г. Захист інтересів осіб у сфері інтелектуальної власності у період дії воєнного стану: прийнято закон. *Юридична газета Online*. URL: <https://yur-gazeta.com/golovna/zahist-interesiv-osib-u-sferi-iv-u-period-diyi-voennogo-stanu-priynyato-zakon.html> (дата звернення: 01.10.2025).
14. Цибульов П.М. *Основи інтелектуальної власності*: підруч. для студентів ВНЗ / П.М. Цибульов; Ін-т інтелект. власності Нац. ун-ту «Одеська юридична академія». Київ: Вид. дім Дмитра Бурого, 2014. 122 с.: рис. Бібліогр.: с. 97–100. (дата звернення: 01.10.2025).
15. Цибульов П.М., Чеботарьов В.П., Зінов В.Г., Суїні Ю. *Управління інтелектуальною власністю*: монографія / за ред. П.М. Цибульова. Київ: К.І.С., 2005. 448 с. (дата звернення: 01.10.2025).